

Archeologisch onderzoek op een laatmiddeleeuwse motte

Kerkdriel – Duitse Weistraat

rapport 4637

M. Peters

Archeologisch onderzoek op een laatmiddeleeuwse motte

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven in
Kerkdriel – Duitse Weistraat

M. Peters

Met bijdragen van:

M. van Dinter

M.J.A. Melkert (MarianMelkert)

J.T. Verduin

Colofon

ADC Rapport 4637

Archeologisch onderzoek op een laatmiddeleeuwse motte

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven in Kerkdriel – Duitse Weistraat

Auteur: M. Peters

In opdracht van:

BWZ Ingenieurs

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, mei 2018

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Authorisatie:

H.J.N. van Engeldorp Gastelaars
Senior KNA archeoloog

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Vooronderzoek	7
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	7
1.4 Opzet van het rapport	8
2 Methoden	9
3 Resultaten	10
3.1 Fysisch geografisch onderzoek - M. van Dinter	10
3.1.1 Inleiding	10
3.1.2 Methoden	10
3.1.3 Landschappelijk kader	10
3.1.4 Resultaten - bodemopbouw	12
3.1.5 Advies voor vervolgonderzoek	14
3.1.6 Conclusie	14
3.2 Sporen en structuren	15
3.2.1 Werkput 1	15
3.2.2 Werkput 2	15
3.2.3 Werkput 3	15
3.2.4 Werkput 4	16
3.2.5 Werkput 5	17
3.2.6 Werkput 6	18
3.3 Vondstmateriaal	18
3.3.1 Aardewerk - J.T. Verduin	18
3.3.2 Metaal - J.T. Verduin	19
3.3.3 Natuursteen en keramisch bouwmateriaal - M.J.A. Melkert	19
4 Synthese	20
4.1 Algemeen	20
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	21
5 Waardering en selectieadvies	24
5.1 Waardering van de vindplaats	24
5.2 Selectieadvies	24
Literatuur	25
Geraadpleegde websites	25
Lijst van afbeeldingen	26
Lijst van tabellen	26
Bijlage 1. Puttenplan	27
Bijlage 2. Allesporenkaart	28
Bijlage 3. Sporenlijst	29
Bijlage 4. Profiel werkput 3	30
Bijlage 5. Profiel werkput 4	31
Bijlage 6. Vondstenlijst en afstootlijst	32
Bijlage 7. Determinatielijst	33
Bijlage 8. Metaal vondstnummer 24	35
Verklarende woordenlijst	36
Afkortingen in de database	38

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Maasdriel
Plaats:	Kerkdriel
Toponiem:	Duitse Weistraat
Kadastrale gegevens:	520
Kaartblad:	45B
Coördinaten:	150.199/419.923 150.329/419.917 150.324/419.819 150.235/419.822 150.195/419.872
Projectverantwoordelijke:	Mevr. M. Peters
Bevoegde overheid:	Omgevingsdienst rivierenland
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. H.J. van Oort
Archiszaaknummer:	4582862100
ADC-projectcode:	4191230
Complex en ABR codering:	Versterking, motte/kasteelheuvel/vliedberg (VKM)
Periode(n):	Volle en Late Middeleeuwen
KNA versie:	4.0
Geomorfologische context:	Oever- of crevasseafzettingen
NAP hoogte maaiveld:	2,63 tot 3,94 m +NAP
Maximale diepte onderzoek:	2,80 m -mv
Uitvoering van het veldwerk:	22 januari tot en met 25 januari 2018
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal depot voor bodemvondsten Gelderland
e-depot link:	https://doi.org/10.17026/dans-xh7-9rfu

Samenvatting

In opdracht van BWZ Ingenieurs is een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in Kerkdriel aan de Duitse Weistraat naar aanleiding van een aan te leggen waterberging. De zuidelijke helft van het terrein heeft een AMK-status. Op deze locatie ligt nog een verhoging in het landschap, welke vermoedelijk behoort heeft tot een voorburcht van kasteel Den Asburgkamp. De hoofdburcht lag ten westen van het terrein, maar deze is in de jaren '80 illegaal afgegraven. Wel is nog de kromming van de gracht, die om de hoofdburcht liep, zichtbaar.

Tijdens het onderzoek zijn in totaal zes werkputten aangelegd. Twee werkputten liggen haaks op de kromming van de gracht om de breedte vast te stellen. Één werkput ligt over de verhoging/mogelijke voorburcht en twee werkputten liggen oost-west en noord-zuid georiënteerd om de rest van het terrein te onderzoeken.

De aanwezigheid van een omgrachte motte is tijdens het veldwerk vastgesteld. De motte heeft meerdere ophogingslagen en ook is deels een leeflaag aanwezig. Rondom zowel de hoofdburcht als de voorburcht is een gracht aangetroffen van meer dan twee meter diep en meer dan vier meter breed. Op basis van de vondsten dateert het complex tussen 1280 – 1350.

Het is mogelijk dat de burcht is opgeworpen door Hertog Jan I van Brabant in zijn strijd tegen de Hertog van Gelre in 1286.

Op basis van de waarderingscriteria is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. ADC ArcheoProjecten adviseert om de archeologische resten *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, wordt *ex situ* behoud geadviseerd door middel van archeologisch onderzoek.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwe tijd		1500 - heden
Nieuwe tijd C	1850 - heden	
Nieuwe tijd B	1650 - 1850 na Chr.	
Nieuwe tijd A	1500 - 1650 na Chr.	
Middeleeuwen:		450 - 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen B / Late Middeleeuwen	1250 - 1500 na Chr.	
Late Middeleeuwen A / Volle Middeleeuwen	1050 - 1250 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen D / Ottoonse periode	900 - 1050 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische tijd	725 - 900 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische tijd	525 - 725 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Volksverhuizingstijd	450 - 525 na Chr.	
Romeinse tijd:		12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.	
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.	
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.	

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van BWZ Ingenieurs heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Duitse Weistraat te Kerkdriel (afb. 1). In het plangebied zal een waterberging worden aangelegd, waardoor de bodem tot ongeveer 2,5 meter onder maaiveld verstoord zal worden. Vooronderzoek (zie §1.2) heeft aangetoond dat zich op deze locatie een antropogene laag bevindt die waarschijnlijk is gerelateerd aan het kasteel “De Asburgskamp”. Op het onderzoeksterrein ligt mogelijk de voorburch van dit mottekasteel uit de Volle Middeleeuwen (zie voor periodisering tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zullen de eventuele in de bodem aanwezige archeologische resten vernietigen. Om inzicht te krijgen in de aanwezigheid, aard, omvang en ouderdom van de archeologische resten, is een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd, waarvan in dit rapport verslag wordt gedaan.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1 ha en is momenteel in gebruik als weiland. Het gebied ligt tussen andere weilanden en akkers en wordt begrensd door een sloot. In het gebied zijn zes proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van 865 m².

Het veldwerk is uitgevoerd tussen 22 januari 2018 en 25 januari 2018. In die periode zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door M. Hanemaaijer is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door dhr. H.J. van Oort van Omgevingsdienst Rivierenland te Tiel. De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens het IVO zijn verzameld, zijn gedeponeerd in het Provinciaal depot voor bodemvondsten Gelderland te Nijmegen.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: mevr. M. Peters (projectverantwoordelijke, KNA archeoloog MA), mevr. H.J.N. van Engeldorp Gastelaars (senior KNA-archeoloog), dhr. M. van der Linden (veldmedewerker), en dhr. T. Peters (kraanmachinist van de firma Overvest). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was mevr. M. van Dinter.

De contactpersoon bij BWZ Ingenieurs is dhr. L. Boxhoorn. Het vondstmateriaal is bestudeerd door mevr. J.T. Verduin (aardewerk en metaal) en mevr. M. Melkert (natuursteen en baksteen). Controle en coördinatie van documentatie en vondstverwerking is uitgevoerd door dhr. J.W. Beestman.

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Kerkdriel – Duitse Weistraat is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd in 2004 door Bilan.² Dit bureauonderzoek wees uit dat in 1947 een duidelijk waarneembare heuvel op oude woongrond lag. De heuvel had een diameter van ca. 50 m. De hoogte was deels afgegraven om een sloot aan de west- en zuidzijde te dempen. De heuvel werd in de beschrijving aangeduid als Den Asburgkamp.³ In 1982 is de heuvel afgegraven en geëgaliseerd.⁴

In juli en augustus 2017 is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd door het Bureau voor Archeologie.⁵ Uit het booronderzoek blijkt dat een antropogene laag aanwezig is die mogelijk aan het kasteel Den Asburgkamp gerelateerd is.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor

¹ Hanemaaijer, 14-11-2017.

² Hoevenberg, 2004.

³ Hoevenberg, 2004. P 11.

⁴ ARCHIS-waarneming 41680.

⁵ Roodenburg, 2017.

behoud en beheer te kunnen treffen. Specifiek voor het plangebied aan de Duitse Weistraat had het onderzoek verder tot doel het waarderen van het AMK terrein.⁶

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

1. Wat is de lithologische, lithogenetische en geologische bodemopbouw van het plangebied?
2. Zijn binnen het plangebied resten gerelateerd aan kasteel Den Asburgskamp aanwezig? Zo ja: zijn er aanwijzingen voor meerdere bouwen/of gebruiksfasen?
3. Zijn er uitspraken te doen over het gebruik/bebouwing en invulling van het voorterrein van het kasteel?
4. Indien aanwezig, hoe is de vorm, ontwikkeling, datering en context van aarden versterkingen?
5. Zijn in het plangebied ook archeologische resten die niet zijn gerelateerd aan Kasteel Den Asburgskamp aanwezig?
6. Wat is de datering van de ophoging in het zuidelijk deel van het plangebied en is deze gerelateerd aan de voorburcht van kasteel Den Asburgskamp?
7. In welke mate is het onderzoeksgebied verstoord?
8. Indien sporen en/of structuren aanwezig zijn, wat is de aard, omvang, datering, fasering en conserveringstoestand van de sporen en structuren?
9. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig en hoe is de conserveringstoestand van de verschillende vondstcategorieën?
10. Wat is de grondwaterstand ten tijde van het onderzoek?
11. Op welke diepte (in NAP) ligt de oxidatie, reductiegrens?
12. Zijn er aanwijzingen voor verspoeling/erosie van het archeologisch niveau? En zo ja wanneer heeft dit plaatsgevonden?
13. Wat is de conserveringstoestand van andere vondstcategorieën?
14. Welke verstoringen zijn geconstateerd en welke invloed hebben deze gehad op de intacte resten?
15. Wat is de datering van de archeologische vondsten, tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij en hoe is de conserveringstoestand?
16. Indien archeologische resten afwezig zijn: wat is hiervoor de verklaring?
17. Wat is de ruimtelijke spreiding van de archeologische resten, zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch?
18. Kan een relatie, en zo ja, welke, worden gelegd met de vondsten/vindplaats in de nabijheid van het plangebied.
19. Kan een landschappelijke verklaring worden gegeven voor de specifieke ligging van kasteel Asburgskamp? Denk hierbij aan bijvoorbeeld de locatie ten opzichte van (water) wegen.
20. Op wat voor wijze vormen de resten van kasteel Asburgskamp een aanvulling op de historische bronnen?
21. Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats op basis van de criteria voor het waarderen van vindplaatsen uit KNA 4.0?

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.0 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen. Dit onderzoek vormt geen eindstation, maar de basis van waaruit verder synthetiserend onderzoek kan plaatsvinden. Bij dit synthetiserend onderzoek kan, indien nodig, altijd worden teruggegrepen op de basisgegevens in het e-depot (zie link in de tabel met administratieve gegevens).

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende hoofdstukken vermeld. Allereerst worden de resultaten van het veldwerk besproken in hoofdstuk 3. Hier wordt eerst de fysische geografie besproken en vervolgens de archeologische sporen, gevolgd door de vondsten. In hoofdstuk 4 wordt de synthese behandeld en de onderzoeksvragen beantwoord. In hoofdstuk 5 wordt een waardering en advies gegeven.

⁶ Archis-monumentnummer 19.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 4.0 en het PvE.⁷ Tijdens het IVO zijn zes proefsleuven (of werkputten) aangelegd. De ligging van deze proefsleuven was voor werkput 1, 4 en 5 noord-zuid. Werkputten 2, 3 en 6 lagen west-oost georiënteerd. Zie bijlage 1 voor het puttenplan.

In het PvE werd een werkwijze voorgesteld waarbij vijf proefsleuven werden gegraven. Proefsleuven 2, 4 en 5 waren 4 m breed en 50 m lang. Proefsleuf 1 was 4 m breed en 36 m lang en proefsleuf 3 was 4 m breed en 13,5 m lang. Een kijkgat is gegraven in verband met de opsporing van eventueel in het plangebied aanwezige niet gesprongen explosieven (NGE). Daar in deze werkput hout en de gracht te zien was, is deze werkput meegenomen in het onderzoek. Dit kijkgat is proefsleuf 6 genoemd en is 3 m breed en 3 m lang.

De vlakken zijn machinaal aangelegd met een graafmachine met gladde bak. Tijdens de aanleg van het vlak zijn vondsten per spoor of in vakken van 4 x 4 m verzameld. Alleen bijzondere vondsten zijn als puntvondsten ingemeten. Grondsporen zijn direct ingekrast. De vlakken en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en getekend met behulp van een GPS, waarbij om de 5 m een vlakhoogte is bepaald. De aangetroffen grondsporen zijn gecoupeerd waarbij vondsten zijn verzameld. Alle coupes zijn gefotografeerd en getekend op schaal 1:20. Het restant van de gecoupeerde sporen is vervolgens met de schep of troffel afgewerkt en indien nodig bemonsterd voor archeobotanisch en archeozoologisch onderzoek. In elke werkput zijn profielkolommen gedocumenteerd.

In twee proefsleuven was het nodig ook een tweede vlak aan te leggen, namelijk in de werkputten 1 en 2. Uit het booronderzoek bleek namelijk dat op een dieper niveau een heterogeen pakket met crevasse- en oeverafzettingen aanwezig was, waar mogelijk archeologische sporen in aangetroffen konden worden. In werkput 1 is de aanleg van het tweede vlak ongeveer halverwege de werkput gestaakt doordat duidelijk was dat vanaf hier geen archeologische laag aanwezig was. In werkput 2 is tijdens de aanleg van vlak 1 besloten om meteen te verdiepen naar vlak 2, gezien ook hier sprake was van een natuurlijke bodemopbouw. In werkputten 3 en 5 is één vlak aangelegd en in werkput 4 is na de aanleg van het eerste vlak een dieper lengteprofiel over bijna de complete werkputlengte aangelegd om inzicht te krijgen in de opbouw van de motte en de gracht eromheen. Het werkputprofiel is gefotografeerd en getekend (op schaal 1:20) en vervolgens beschreven door fysisch geograaf mevr. M. van Dinter.

⁷ Roodenburg, 2017.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

M. van Dinter

3.1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de opbouw en de genese van het plangebied Duitse Weistraat te Kerkdriel besproken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van literatuurgegevens, informatie verkregen tijdens het archeologische vooronderzoek⁸ en het huidige veldonderzoek. Bij het veldonderzoek is de profielopbouw van de profielen en kolommen gedocumenteerd en bestudeerd, teneinde een beeld te verkrijgen van de bodemopbouw, de gaafheid van de bodem en de (geologische) opbouw en genese van het plangebied. Door inzicht te krijgen in de stratigrafische positie en diepteligging van de archeologische antropogene (cultuur)lagen en spoorniveaus kunnen archeologische patronen mogelijk worden verklaard.

Onderzoeksvragen fysische geografie

Vanuit het PvE zijn de volgende vragen met betrekking tot de fysische geografie opgesteld:⁹

1. Wat is de lithologische, lithogenetische en geologische bodemopbouw van het plangebied?
10. Wat is de grondwaterstand ten tijde van het onderzoek?
11. Op welke diepte (in NAP) ligt de oxidatie, reductiegrens?
12. Zijn er aanwijzingen voor verspoeling/erosie van het archeologisch niveau? En zo ja wanneer heeft dit plaatsgevonden?
16. Indien archeologische resten afwezig zijn: wat is hiervoor de verklaring?
17. Wat is de ruimtelijke spreiding van de archeologische resten, zowel horizontaal als verticaal / stratigrafisch?
19. Kan een landschappelijke verklaring worden gegeven voor de specifieke ligging van kasteel Asburgskamp? Denk hierbij aan bijvoorbeeld de locatie ten opzichte van (water) wegen.

3.1.2 Methoden

Voor het fysisch geografisch onderzoek is gebruik gemaakt van de gedocumenteerde doorlopende profielwand in werkput 4 en de verdiepte profielkolommen in de werkputten 1-3 en 5. De profielen zijn handmatig opgeschaafd en vervolgens ingekrast en gedocumenteerd. Hierbij zijn zowel lithologische lagen als archeologisch relevante lagen onderscheiden, zoals vegetatiehorizonten, cultuurlagen en eventuele sporen. Alle lagen zijn bemonsterd en beschreven op textuur, kleur, gehalte organische stof en andere lithologische en bodemkundige verschijnselen. De profielen zijn beschreven volgens het Nederlandse Systeem voor Bodemclassificatie van De Bakker en Schelling¹⁰ en omgezet naar de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode¹¹ die de lithologische beschrijving conform NEN5104¹² hanteert. Verder zijn sedimentmonsters uit de profielwanden genomen die mogelijk geschikt leken voor pollen, zaden en/of ¹⁴C-analyse (vnr. 9-16). De monsters zijn dubbel verpakt in plastic, geadministreerd en opgeslagen. Op het moment van schrijven worden de monsters niet geschikt geacht voor verdere uitwerking door de vraagstellingen van dit onderzoek en daarom worden de monster voorlopig niet verder geanalyseerd – mogelijk pas in het kader van eventueel vervolgonderzoek.

3.1.3 Landschappelijk kader

Het plangebied bevindt zich in het zuidoostelijke deel van het Nederlandse rivierengebied. Het rivierengebied bestaat uit fluviatiele afzettingen van Rijn en Maas uit het Laat-Weichselien en het Holoceen.¹³ Het rivierenlandschap zoals wij dat kennen ziet er heel anders uit dan het landschap voordat de rivieren werden bedijkt en het land werd ontgonnen. Vóór de bedijking zochten de rivieren zelf hun weg door het landschap. Ze overstroomden geregeld en zetten sediment af.

⁸ Roodenburg, 2017.

⁹ Hanemeijer, 2017.

¹⁰ de Bakker & Schelling, 1989.

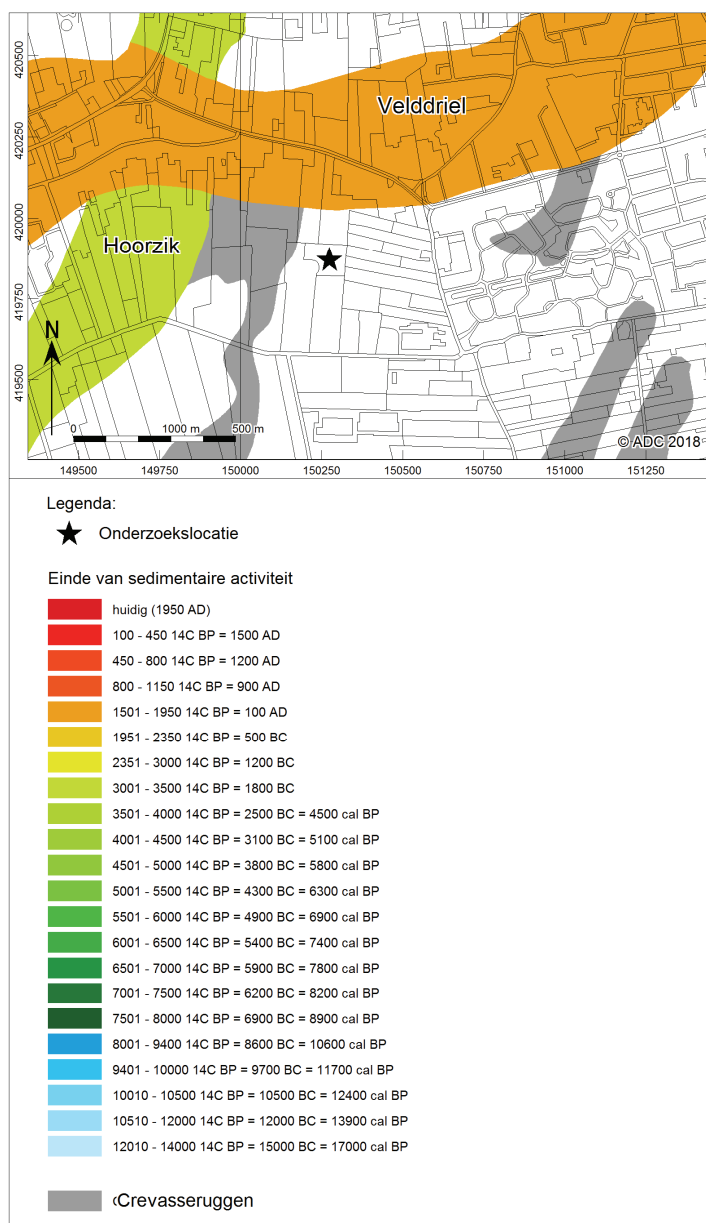
¹¹ Bosch, 2005.

¹² Normalisatie-Instituut fboschf1989.

¹³ Berendsen, 1997.

Daarnaast vonden geregeld riviervleggingen (avulsies) plaats, waardoor rivierarmen werden verlaten of afgesneden. Op deze manier ontstonden steeds nieuwe rivierstelsels die het water van Rijn en Maas afvoerden. Als gevolg van een stijging van de zeespiegel en de daaraan gekoppelde stijging van de grondwaterstand werden oudere Holocene rivierafzettingen geleidelijk aan bedekt door jongere afzettingen.

In afbeelding 2 zijn de verschillende rivierlopen rond het plangebied weergegeven. Hieruit blijkt dat het plangebied zich ca. 400 m ten oosten van de Hoorzik meandergordel bevindt en ca. 150 m ten zuiden van de Velddriel meandergordel. De Hoorzik stroomgordel is actief geweest van ca. 2500 v. Chr. (Laat Neolithicum) tot 1500 v. Chr. (Midden Bronstijd).¹⁴ De Velddriel stroomgordel is actief geweest vanaf ca. 1400 v. Chr. (Midden Bronstijd) tot ca. 270 n. Chr. (Laat Romeinse tijd). Daarna is de Maas, ca. 1,5 km ten oosten van het plangebied, actief geworden. Daarnaast bevindt zich een uitgestrekt crevassecomplex ca. 100 m ten westen van het plangebied. Dit complex behoort bij de Hoorzik stroomgordel.¹⁵

Afb. 2. Plangebied geprojecteerd op meandergordelkaart (Cohen et al., 2012)

¹⁴ Cohen et al., 2012.

¹⁵ Cohen et al., 2012.

Volgens het karterend vooronderzoek bestaat de ondergrond in het plangebied uit oever- of crevasse-afzettingen op (humeuze) komafzettingen. Op 50-120 cm -mv zou een 'heterogeen' pakket aanwezig zijn dat houtskool, baksteen en fosfaatvlekken bevat. Dit pakket wordt geïnterpreteerd als vondstlaag mogelijk behorende bij een burcht of vluchtheuvel in het AMK-terrein ten zuiden van het plangebied. Dit pakket zou zijn afgedekt door natuurlijke kom- en oever- of crevasse-afzettingen.

3.1.4 Resultaten - bodemopbouw

De natuurlijke bodemopbouw in het gebied is vrijwel overal hetzelfde. In de profielwanden is een afwisseling te zien van lagen kalkloos grof zand en kalkloze, sterk siltige kleipakketten (afb. 3; Zs1 resp. Ks3). De zandlagen zijn bruinrood van kleur als gevolg van sterke oxidatie en bevatten mangaan(concreties). In de kleilagen is een deel van dit grove zand opgenomen - met name als gevolg van bioturbatie. Hierdoor hebben de ingeschakelde kleilagen op een natuurlijke wijze een zogenaamd 'tweetoppig' profiel gekregen. Deze lagen zijn tijdens het vooronderzoek als zogenaamde 'heterogeen' pakket beschreven.¹⁶ In tegenstelling tot het vooronderzoek zijn in dit pakket geen archeologische indicatoren aangetroffen, zoals houtskool, baksteen en fosfaatvlekken. Deze zand- en kleipakketten vormen dus geen vondstlaag, maar worden geïnterpreteerd als natuurlijke oever- of crevasse-afzettingen. Omdat geen (begraven) vegetatiehorizont is aangetroffen, wordt dit pakket toegeschreven aan de Velddriel stroomgordel. De vegetatiehorizont die zich heeft gevormd in de top van deze afzettingen is opgenomen in de bouwvoor. Nadat de Velddriel stroomgordel buiten gebruik is geraakt (in de laatromeinse periode) is dus ook geen afdekkend pakket kom-, oever- of crevasse-afzettingen meer afgezet in het plangebied, zoals eerder gedacht.

Uit boringen blijkt dat onder de oever- of crevasse-afzettingen kalkloze, zwak tot sterk humeuze, matig tot zwak siltige kleipakketten (Ks1-2 H1-3) aanwezig zijn. Deze pakketten worden geïnterpreteerd als komafzettingen. De reductiezone bevindt zich op 1-1,5 m -mv.

Afb. 3. Profielkolom in werkput 2, gezien richting het noorden, met daarin horizontaal gelaagde oever- of crevasseafzettingen onder een dikke bouwvoor.

¹⁶ Angetroffen op 50-120 cm-mv.

Grachten

In delen van werkput 1-5 bleek de ondergrond tot ruim 2 m diepte te bestaan uit een pakket kalkloze, zwak tot matig siltige klei (afb. 4; Ks2). In dit pakket zijn kleine baksteen spikkels zichtbaar en soms ook grote delen van bakstenen (afb. 10). Deze opbouw is aangetroffen langs randen van de gebogen sloot in werkput 1 en 3, in het noordelijke deel van werkput 4, in het kleine putje (werkput 6) dat werd aangelegd direct ten westen van werkput 4¹⁷ en in bijna de hele werkput 5 (met uitzondering van het noordelijkste deel; afb. 5). Deze pakketten worden geïnterpreteerd als grachttopvullingen. In werkput 3 zijn op de rand van de grachtinsteek enkele middeleeuwse scherven, grote bewerkte natuurstenen aangetroffen en in werkput 6 enkele middeleeuwse scherven en grote delen hout (zie hoofdstuk 3.9.1).

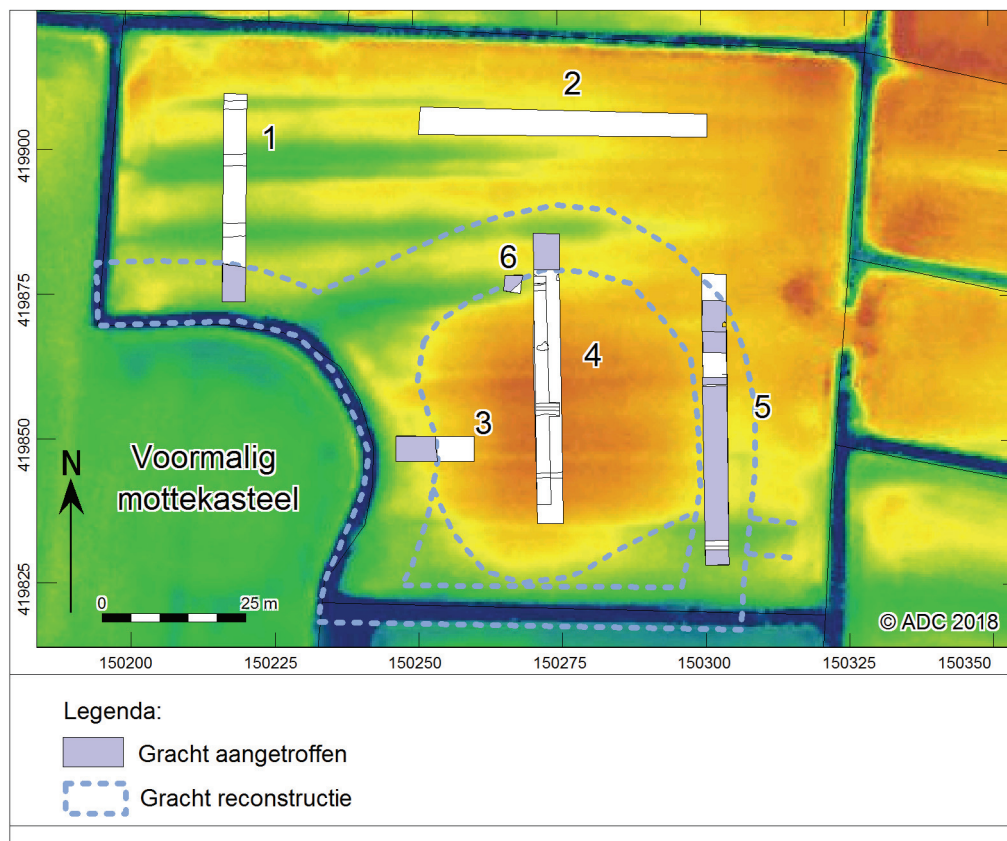
Afb. 4. Grachttopvulling in werkput 4, gezien richting het westen.

De grachtdelen in werkput 2 en 3 behoren vrijwel zeker bij de ronde gracht van het mottekasteel dat in de Late Middeleeuwen direct ten westen van het plangebied stond. De overige delen lijken de voorburcht te hebben omgeven. In afbeelding 5 is ook de verbreiding van deze grachten gereconstrueerd. De grachten zullen met elkaar in verbinding hebben gestaan. Op basis van de proefsleuven is de exacte vorm - rond of vierkant - niet te reconstrueren (afb. 5). De grachten waren ca. 10 m breed en ruim 2 m diep.

Voorburcht

In werkput 3 is het voorburchtterrein van de motte aangetroffen. Hier is een heuvellichaam aangetroffen, welke ook duidelijk op het AHN-beeld te herkennen is (afb. 5). De hoogste delen van dit heuvellichaam zijn gedeeltelijk afgetopt. In het oostelijke deel van werkput 3 is de overgang van gracht naar heuvellichaam aangetroffen (bijlage 4). Hier is een donkergrijs gekleurde 'vuile', kalkloze vondstlaag aanwezig (z-Ks4 H2).

¹⁷ In het kleine putje bleken geen explosieven aanwezig te zijn, maar zijn op grote diepte relatief grote stukken metaal aangetroffen. Dit metaal bevond zich dus in de Laat Middeleeuwse grachtvulling.

Afb. 5. Aangetroffen en gereconstrueerde delen van grachten rondom motte en voorburcht.

3.1.5 Advies voor vervolgonderzoek

In het zuidelijke deel van werkput 4 zijn monsters uit de grachtvulling genomen onder het grondwater niveau ten behoeve van paleo-ecologisch onderzoek (vnr. 9-16). De kans dat hierin organische resten bewaard zijn gebleven is groot. Met behulp van macroresten- en pollenonderzoek kan in principe de voedsel economie- en landschapontwikkeling worden gereconstrueerd. Daarom wordt geadviseerd vnr. 9 en 10 tijdens eventueel vervolgonderzoek te laten inventariseren op macroresten (zaden e.d.) en - indien daarvan voldoende aanwezig blijken te zijn - te laten analyseren. Om de opvulling van de gracht goed te dateren kunnen deze monsters ook voor ¹⁴C-datering worden gebruikt (AMS). Daarnaast zijn zes pollenmonsters genomen uit de grachtvulling (vnr. 11-16). Hiervoor wordt eveneens geadviseerd deze tijdens het vervolgonderzoek te laten inventariseren en - indien voldoende pollen aanwezig blijken te zijn - te laten analyseren. Daarnaast wordt geadviseerd om de diatomeeënhoud van deze zes monsters te laten onderzoeken. Op basis van het diatomeeënonderzoek kan de ontwikkeling van de waterkwaliteit in de gracht in de loop van de tijd worden gereconstrueerd.

3.1.6 Conclusie

De natuurlijke ondergrond bestaat uit oever- of crevasse-afzettingen van de Velddriel stroomgordel. Deze afzettingen bestaan uit een afwisseling van lagen kalkloos grof zand en kalkloze sterk siltige kleipakketten (Zs1 resp. Ks3). Een vegetatiehorizont is niet aangetroffen en zal opgenomen zijn in de bouwvoor. Onder de oever- of crevasse-afzettingen zijn komafzettingen aanwezig.

In werkput 4 is de voorburcht van het 13^e-eeuwse mottekasteel aangetroffen. Rondom deze motte en de hoofdburcht is een grachtstelsel aangelegd. Delen van dit opgevolde grachtsysteem zijn aangetroffen in werkputten 2-5. Deze grachten bleken ruim 2 m diep te zijn geweest en zijn opgevuld met relatief schone klei. In deze klei zijn slechts enkele bakstenen en baksteenspikkels aanwezig.

3.2 Sporen en structuren

In deze paragraaf worden de resultaten van het archeologische veldwerk besproken. De resultaten worden per werkput beschreven. In bijlage 2 is de alle sporenkaart afgebeeld en bijlage 3 geeft de sporenlijst weer.

3.2.1 Werkput 1

In werkput 1 lag het maaiveld rond 2,75 m +NAP. Het vlak is aangelegd op ongeveer 2,2 m +NAP. In het zuidelijke deel van werkput 1 is een gracht (S1.1) aangetroffen die 6,5 m de put in loopt in noordelijke richting (afb. 6). Om de diepte te bepalen is een profiel gezet en gegutst, maar de onderkant van de gracht is niet aangetroffen en ligt dieper dan 2,5 m -mv. In het noordelijke deel van de werkput zijn enkele (sub) recente greppels aangetroffen die in het gras- of akkerland hebben gelegen.

Afb. 6. Gracht in werkput 1, links van de witte lijn.

3.2.2 Werkput 2

Deze werkput bevatte geen archeologische sporen of vondsten en bestaat uit natuurlijke oever- en crevasseafzettingen. In het vooronderzoek¹⁸ zijn in een boring houtskoolspikkels aangetroffen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn deze niet aangetroffen. Het maaiveld ligt rond 2,8 m +NAP en loopt naar het oosten omhoog tot 3,1 m +NAP. Het vlak is aangelegd op ongeveer 2,2 m +NAP en richting het oosten is het direct verdiept naar vlak 2 rond 2 m +NAP.

3.2.3 Werkput 3

Net als in werkput 1 is hier een gracht (S3.1) aangetroffen die 7 m de werkput in loopt in oostelijke richting (afb. 7). Sprake is van een homogene grijze kleivulling met daarin wat bouw materiaal en aardewerk. Door deze homogeniteit lijkt het erop dat de gracht in één keer is dichtgemaakt. In het oosten van de werkput is waarschijnlijk de aanzet naar de motte van de voorburcht aangetroffen in het profiel (S3.2 = S4.19, zie bijlage 4). Dit is ook aan de maaiveldhoogten te zien, in het westelijke

¹⁸ F. Roodenburg, 2017. Boring 4.

deel gelegen op 2,71 m +NAP en in het oosten op 3,1 m +NAP. Het vlak is aangelegd op ongeveer 2,2 m +NAP.

Afb. 7. Gracht in werkput 3, links van de witte lijn.

3.2.4 Werkput 4

In het noorden van deze werkput is de gracht (S4.20 en in vlak 2 S4.10) aangetroffen. Deze gracht loopt 4 m de put in en loopt dan tegen de ophoging van de voorburcht aan (afb. 8 en 9, zie ook bijlage 5). De ophoging van de voorburcht lijkt in fases te zijn gegaan, daar drie verschillende ophogingslagen zichtbaar zijn (S4.17, S4.18 en S4.19, bijlage 5). De bovenste ophogingslaag (S4.17) bestaat uit een grijze klei met ijzervlekken en grof zand erin. De middelste ophogingslaag (S4.18) bestaat uit een kleilaag met ijzervlekken en houtskoolspikkels erin. De onderste ophogingslaag (S4.19) bestaat uit bruine, zandige klei met ijzervlekken en houtskoolspikkels erin. In vlak 2 is deze laag ook aangetroffen en is hier S4.12 genoemd. Bovenop de ophogingslagen ligt een leeflaag (S4.16), welke bestaat uit een grijze kleilaag waarin spikkels baksteen en houtskool zichtbaar zijn. Deze laag is ook aangetroffen in vlak 2, maar is hier S4.11 genoemd. In deze leeflaag is een randscherf kogelpot aardewerk (vnr. 20) aangetroffen met een datering tussen 1200-1350. De grijze leeflaag is niet over de gehele lengte van de werkput aangetroffen. Op een aantal plaatsen is de laag opgenomen in de bouwvoor of afgetopt.

Het eerste vlak is op de leeflaag aangelegd en heeft een hoogte van ca 2,75 m +NAP. In de laatste 12 m in het zuidelijke deel is de bovenste 50 tot 70 cm -mv verstoord door recente vergravingen. In het vlak zijn enkele west-oost georiënteerde, greppels aangetroffen (S4.7, S4.13 en S4.14). Deze greppels hebben een bruinigrijze vulling met houtskoolspikkels. In het profiel is ook een grote kuil (S4.15) aangetroffen die onder ophogingslaag S4.17 ligt. Deze kuil is gevuld met grijsbruine klei en er zijn enkele houtskoolspikkels zichtbaar. Er zijn geen vondsten aangetroffen in de greppels en de kuil.

Het hoogteverloop aan het maaiveld geeft waarschijnlijk de locatie van de oorspronkelijke motte aan. In het noorden is de maaiveldhoogte 2,77 m +NAP, bovenop de verhoging bedraagt dit 3,29 m +NAP en aan het zuiden van de werkput is de hoogte 3,09 m +NAP.

Tijdens de aanleg van het vlak in werkput 4 is een rij met aangepunte houten staken aangetroffen rond 2,85 m +NAP. Deze staken hebben een (sub)recente datering.

Afb. 8. Ophogingslagen motte links in het profiel van werkput 4, gezien richting het westen, met in het midden en rechts de gracht.

Afb. 9. Ophogingslagen motte in profiel werkput 4, gezien richting het westen.

3.2.5 Werkput 5

Het noordelijke deel van de werkput bestaat uit een natuurlijke laag, die na 4,5 m wordt doorsneden door een gracht. Deze gracht beslaat de rest van de werkput. Het vlak is aangelegd tussen 2,4 en 2,2 m +NAP. Het maaiveld ligt rond 2,80 m +NAP. In het zuidelijke deel van de werkput is een kijkgat gegraven om de diepte van de gracht te achterhalen. Op circa 0,5 m +NAP zijn hier grote stukken gebroken baksteen aangetroffen (afb. 10), maar de onderkant van de gracht is niet met zekerheid vastgesteld. Waarschijnlijk is de onderliggende laag van eenzelfde lithologische eenheid, en ontbreekt de voor grachten vaak zo karakteristieke donkere, humeuze onderste vulling. Het is mogelijk dat de gracht maar kort open heeft gelegen waardoor geen humeuze vulling is ontstaan.

Afb. 10. Baksteenresten in gracht werkput 5.

3.2.6 Werkput 6

In werkput 6, een klein werkputje dat door de NGE-zoekers is aangelegd, is de gracht (S6.1) ook aangetroffen en deze veranderd hier van richting vanuit het zuiden naar het noordoosten. Het is waarschijnlijk dat deze gracht aansluit op de gracht die rondom de motte ligt. In de gracht is een groot stuk hout met daarin een stuk ijzer aangetroffen.

3.3 Vondstmateriaal

Tijdens het archeologische onderzoek te Kerkdriel - Duitse Weistraat, zijn 103 vondsten met een totaalgewicht van ca. 21.518 gr geborgen (zie tabel 2). Het gaat om vondsten uit de categorieën aardewerk, baksteen, natuursteen en metaal. Zie de vondstenlijst in bijlage 6. Een determinatie van het aardewerk en metaal is uitgevoerd door J.T. Verduin en het natuursteen en baksteen is gedetermineerd door M.J.A. Melkert.

Tabel 2: Vondsttotalen archeologisch onderzoek Kerkdriel – Duitse Weistraat

Inhoud	Aantal	Gewicht (in gram)
Aardewerk	69	684
Baksteen	4	8171
Metaal	22	2346.4
Natuursteen	8	10317
Totaal	103	21518.4

3.3.1 Aardewerk

J.T. Verduin

In totaal zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek in Kerkdriel 69 scherven aardewerk uit de Late Middeleeuwen verzameld. Zie bijlage 7 voor de determinatielijst. De bakseltypen bestaan uit: kogelpotaardewerk (3 MAE), blauwgrijs aardewerk (Elmpt-type) (2 MAE), grijsbakkend aardewerk (2 MAE), Hafneraardewerk (1 MAE), proto-steengoed (5 MAE), bijna-steengoed (2 MAE) en steengoed met oppervlaktebehandeling (1 MAE) en zonder oppervlaktebehandeling (2 MAE). De scherven zijn gedetermineerd volgens het Deventer-systeem. Per vondstnummer is het Minimum Aantal Exemplaren (MAE) bepaald. Het totale MAE is achttien exemplaren.

Het grootste gedeelte van het aardewerk is gevonden in de gracht tussen de hoofd- en voorburcht (S1.1 en S3.1). Hiertussen bevonden zich onder andere de resten van twee grijsbakkende kannen met manchetrand (V3 en V6) en een kan van bijna-steengoed uit Siegburg (V6). Het proto-, bijna- en echte steengoed bestaat ook voornamelijk uit schenkgeri. Van de overige aardewerksoorten konden geen vormen en typen worden onderscheiden, vanwege de grote fragmentatie van het materiaal.

Uit de leeflaag in werkput 4 (S4.16) is een randscherf kogelpotaardewerk verzameld die heeft behoord tot het type kp-kog-1. De scherf heeft een zeer fijne zandmagering en dateert waarschijnlijk in de periode 1200-1350. Uit de gracht in werkput 6 (S6.1) komen een scherf steengoed met oppervlaktebehandeling (1300-1450) en een scherf steengoed zonder oppervlaktebehandeling (1280-1350) uit het Duitse Rijnland.

Binnen de aardewerkassemblage uit de mottegracht is het opvallend dat zowel proto-steengoed, bijna-steengoed en steengoed naast elkaar voorkomen. De periode waarin het voorkomen van deze soorten overlapt is ca. 1280-1310. Veel scherven uit de assemblage dateren in de 13e of in de eerste helft van de 14e eeuw: het grijsbakkende aardewerk, het kogelpotaardewerk en het blauwgrijze aardewerk. Het protosteengoed dateert in de 13e eeuw. Er is, naast het steengoed, één fragment aanwezig die in de 14e eeuw dateert: een witbakkende, ongeglazuurde geribbelde scherf Hafnerwaar uit Langerwehe. Deze dateringen bij elkaar bezien, maakt dat de periode van deponering van het aardewerk in de mottegracht waarschijnlijk overwegend in de periode 1300-1325 heeft plaatsgevonden. De gebruikperiode van het aardewerk ligt mogelijk (deels) iets vroeger.

Het kogelpotaardewerk heeft een magering van fijn zand en chamotte. Het grijsbakkende aardewerk is lichter grijs op de breuk, maar de kern is donkergrijs. Ook dit aardewerk heeft een fijne zandmagering. Het blauwgrijze aardewerk (Elmpt-type) is grof gemagerd. Een aantal fragmenten hiervan is geheel lichtgrijs, wat wijst op een herkomst in het Duitse Rijnland. Eén fragment met een donkergrijs oppervlak is mogelijk afkomstig uit Oosterbeek, in het Nederrijnse gebied.

Het gewone gebruiksgoed is vertegenwoordigd door het kogelpotaardewerk en het grijsbakkende aardewerk. Beide soorten zijn lokaal of regionaal vervaardigd. Het is mogelijk dat tussen deze twee soorten een dateringsverschil zit: het kogelpotaardewerk is dan opgevolgd door het grijsbakkende aardewerk. Roodbakkend aardewerk ontbreekt in de assemblage. Het percentage importaardewerk uit het Rijnland ligt op 67%.

3.3.2 Metaal

J.T. Verduin

In totaal zijn 22 metalen objecten gevonden. Het gaat in negentien gevallen om spijkers uit de gracht (S3.1). Deze spijkers zijn voornamelijk vierkant van vorm en waarschijnlijk gebruikt voor houtbouw. Uit de gracht is ook een fragment brons afkomstig. Het gaat om een zeer dun, bronzen plaatje van ca. 5 bij 3,5 cm grootte, waarvan de randjes zijn afgebroken. Het is onduidelijk waarvoor het precies heeft gediend. Mogelijk is het gebruikt om een gat in vaatwerk te dichtten, en is het een zogenaamde "ketellap". Dit werd dan met bronzen nageltjes op de versleten plek geplaatst. Een andere optie is dat het onderdeel is van een beslag, maar daar is het erg groot voor. Ook is het stuk onversierd.

In werkput 6 is door de NGE-zoekers een grote beugel met haak en oog aangetroffen (vnr. 24) in een stuk hout dat in de gracht (S6.1) stond, zie bijlage 8.

3.3.3 Natuursteen en keramisch bouw materiaal

M.J.A. Melkert

In de gracht (S3.1) zijn zes grote tot middelgrote afgeronde zwerfkeien van kwartsiet aangetroffen (vnr. 23). De keien zijn onbewerkt, plat van vorm en soms gebroken. Door de vorm zijn ze geschikt om bijvoorbeeld als fundering gebruikt te zijn. De locatie in de gracht geeft ook aan dat de stenen gebruikt zijn, daar ze niet van nature voorkomen in de omgeving.

In beide grachten (S3.1 en S5.4) zijn naast baksteenspikkels en kleine brokjes ook grotere bakstenen gevonden (vnr. 8 en vnr. 22). Geen van de bakstenen was compleet, maar allen zijn 12,5x6 cm breed en dik. De restlengte varieert tussen de 14 en 21,5 cm. Op basis van het baksel en de afmetingen dateren de bakstenen in de 14^e eeuw. Hoewel geen secundaire mortel aanwezig is, moet er wel rekening mee worden gehouden dat hergebruik mogelijk is.

4 Synthese

4.1 Algemeen

De verwachtingen die op grond van het vooronderzoek zijn gesteld, kunnen op basis van het huidige onderzoek grotendeels worden bevestigd.

De aangetroffen sporen in de vorm van grachten, ophogingslagen en een leeflaag tonen aan dat er in het onderzoeksgebied sprake is van een complex bestaande uit een omgracht terrein, mogelijk behorende tot burcht de Asberg of Asburgkamp. Op het onderzoeksterrein zelf ligt waarschijnlijk de omgrachte voorburcht, die behoorde tot de hoofdburcht die op het zuidwestelijk aangrenzende perceel moet hebben gelegen. De motte van deze voorburcht had een doorsnede van ca. 50 m. Op basis van het aardewerk wordt de gracht gedateerd tussen 1280 – 1350. De kogelpotscherf (vnr. 20) uit de leeflaag (S4.16) geeft de voorburcht een datering tussen 1200 – 1350. Wanneer het complex als één geheel wordt bekeken dateert de motte tussen 1280 – 1350.

Op basis van de ligging en de dateringen is het mogelijk dat sprake is van een burcht die is opgericht door Hertog Jan I van Brabant. Dit kan afgeleid worden uit een noot¹⁹ waarin staat: “*Voor de dichtbij liggende toponiemen Bergfout, Steenbrug, Burgkamp, Asberg- of Asburgkamp en Vastenburg zijn verschillende interpretaties mogelijk; men bedenke ook dat in 1286 te Driel een burgt werd opgericht door Jan I van Brabant in zijn strijd tegen de graaf van Gelre.*” Jan I van Brabant (1253-1294) was Hertog van Brabant (1253-1294, afb. 11) en later ook Hertog van Limburg (1288-1294).²⁰ Tussen Jan I en de Hertog van Gelre was tussen 1280 en 1288 strijd over het hertogdom Limburg. In grensgebieden, zoals het Brabantse rivierengebied tussen Brabant en Gelre, waren veel conflicten. Een mottekasteel geeft een goed overzicht over de omgeving. Kleine mottekastelen hadden vaak een defensieve functie. Als vijandelijke troepen in de buurt waren, trok men zich op de verhoging terug.²¹ Mottes worden vaak maar kort gebruikt. Het ontbreken van een humeuze grachtvulling of grote aantallen vondsten wijzen ook bij deze motte op een korte gebruikperiode.

Een andere mogelijkheid waarmee rekening gehouden moet worden, is dat op deze opgeworpen heuvel een boerderijachtig gebouw zou hebben gestaan waarin nonnen een eenvoudig bestaan leidden.²²

Afb. 11. Hertogdom Brabant rond 1250.²³

¹⁹ http://dbnl.nl/tekst/_naa002198001_01/_naa002198001_01_0002.php

²⁰ http://www.dbnl.org/tekst/molh003nieu10_01/molh003nieu10_01_0630.php

²¹ http://www.mwnb.nl/_database/Kasteelbergen%20of%20mottes.pdf

²² Volksoverlevering volgens dhr. R. Goesten, Driels Museum.

²³ <http://www.thuisinbrabant.nl/geschiedenis/vroege-middeleeuwen/hertogdom-brabant/hendrik-i>

De lagen die tijdens het vooronderzoek als zogenaamd 'heterogeen' pakket zijn beschreven en geïnterpreteerd werden als vondstlaag, blijken geen vondstlaag te vormen, maar kunnen worden geïnterpreteerd als natuurlijke oever- of crevasse-afzettingen. Omdat geen (begraven) vegetatiehorizont is aangetroffen, wordt dit pakket toegeschreven aan de Velddriel stroomgordel. De vegetatiehorizont die zich heeft gevormd in de top van deze afzettingen is opgenomen in de bouwvoor. Nadat de Velddriel stroomgordel buiten gebruik is geraakt (in de laatromeinse periode) is dus ook geen afdekkend pakket kom-, oever- of crevasse-afzettingen meer afgezet in het plangebied, zoals eerder werd gedacht.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

1. Wat is de lithologische, lithogenetische en geologische bodemopbouw van het plangebied?

De natuurlijke ondergrond bestaat uit oever- of crevasse-afzettingen van de Velddriel stroomgordel. Deze afzettingen bestaan uit een afwisseling van lagen kalkloos grof zand en kalkloze sterk siltige kleipakketten (Zs1 resp. Ks3). Een vegetatiehorizont is niet aangetroffen en moet derhalve opgenomen zijn in de bouwvoor. Onder de oever- of crevasse-afzettingen zijn komafzettingen aanwezig. Deze afzettingen bestaan uit kalkloze, zwak tot sterk humeuze, matig tot zwak siltige kleipakketten (Ks1-2 H1-3).

2. Zijn binnen het plangebied resten gerelateerd aan kasteel Den Asburgskamp aanwezig?
Zo ja: zijn er aanwijzingen voor meerdere bouwen/of gebruiksfasen?

Ja, resten gerelateerd aan kasteel Den Asburgskamp zijn aangetroffen. Het gaat om de voorburch met hieromheen een gracht. De gracht is ook gedeeltelijk rondom de hoofdburcht aangetroffen. De motte van de voorburch bestaat uit drie ophogingsfasen, met daarop een leeflaag. Het lijkt erop dat de voorburch in gebruik is geweest tussen 1280 en 1350.

3. Zijn er uitspraken te doen over het gebruik/bebouwing en invulling van het voorterrein van het kasteel?

Dit is aan de hand van het proefsleuvenonderzoek niet goed te beantwoorden. Geen directe gebruiks- en bebouwingssporen zijn aangetroffen. Wel is een leeflaag aangetroffen, een kuil en enkele greppels. De leeflaag is deels afgetopt, waardoor eventuele sporen van gebruik of bebouwing zijn verdwenen.

4. Indien aanwezig, hoe is de vorm, ontwikkeling, datering en context van aarden versterkingen?

Tijdens het onderzoek zijn een motte en gracht aangetroffen. De vorm van de aangetroffen motte van de voorburch is niet exact vastgesteld. De reconstructie (afb. 5) gaat uit van een ronde vorm. Wel is de begrenzing aan drie zijden duidelijk. De omvang van de motte moet ongeveer 50 m zijn geweest. De motte kent drie ophogingslagen en dateert waarschijnlijk tussen 1280 – 1350. De aangetroffen gracht heeft een diepte van meer dan 2 meter en is minimaal vier meter breed.

5. Zijn in het plangebied ook archeologische resten die niet zijn gerelateerd aan Kasteel Den Asburgskamp aanwezig?

Nee, er zijn geen archeologische resten niet gerelateerd aan kasteel Den Asburgskamp aangetroffen.

6. Wat is de datering van de ophoging in het zuidelijk deel van het plangebied en is deze gerelateerd aan de voorburch van kasteel Den Asburgskamp?

De ophoging in het zuidelijk deel is waarschijnlijk de motte van de voorburch van kasteel Den Asburgskamp met een datering tussen 1280 – 1350.

7. In welke mate is het onderzoeksgebied verstoord?

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is onverstoord. In het zuidelijke deel zijn de ophogingslagen van de motte grotendeels intact, maar de daarop gelegen leeflaag is grotendeels opgenomen in de bouwvoor of afgetopt.

8. Indien sporen en/of structuren aanwezig zijn, wat is de aard, omvang, datering, fasering en conserveringstoestand van de sporen en structuren?

Verschillende sporen zijn aangetroffen. Zo zijn grachten aangetroffen van meer dan vier meter breed en meer dan 2 meter diep. De conserveringstoestand is goed te noemen. De motte van de voorburcht is aangetroffen en kent meerdere ophogingfasen. Ook is een leeflaag aangetroffen met daaronder enkele greppels en kuilen. De conservering van de motte is redelijk tot goed. Het geheel heeft een datering tussen 1280 – 1350.

9. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig en hoe is de conserveringstoestand van de verschillende vondstcategorieën?

Tijdens het onderzoek is aardewerk, metaal, natuursteen en baksteen aangetroffen. Allen zijn in redelijke tot goede staat van conservering. Het metaal is verroest, maar nog goed te herkennen.

10. Wat is de grondwaterstand ten tijde van het onderzoek?

Het hele gebied was ten tijde van het onderzoek sterk verzadigd met water. De grondwaterstand tijdens het onderzoek lag tussen 0,75 – 1,5 m -mv. Deze stand wisselde afhankelijk van de samenstelling van de ondergrond. Ten hoogte van de voorburcht lag het grondwaterniveau dieper ten opzichte van het maaiveld dan in de overige delen van het terrein.

11. Op welke diepte (in NAP) ligt de oxidatie, reductiegrens?

De reductiegrens is gedeeltelijk afhankelijk van de doorlaatbaarheid en samenstelling van de ondergrond en het grondwaterniveau. De oxidatie-reductiegrens in het plangebied bevindt zich tussen 1-1,5 m -mv.

12. Zijn er aanwijzingen voor verspoeling/erosie van het archeologisch niveau? En zo ja wanneer heeft dit plaatsgevonden?

Er zijn geen aanwijzingen voor verspoeling/erosie van het archeologisch niveau.

13. Wat is de conserveringstoestand van andere vondstcategorieën?

Zie vraag 9.

14. Welke verstoringen zijn geconstateerd en welke invloed hebben deze gehad op de intacte resten?

Het noordelijke deel van het terrein wordt oost-west meerdere malen doorsneden door recente greppels van circa 20 á 40 cm diep. Het zuidelijke deel van de motte is 50 tot 70 cm diep verstoord. Deze verstoring gaat door de leeflaag en de bovenste ophogingslaag.

15. Wat is de datering van de archeologische vondsten, tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij en hoe is de conserveringstoestand?

Het aardewerk is gedateerd tussen 1280 – 1350. De metaalvondsten kunnen niet nader worden gedateerd doordat ze een lange doorlooptijd hebben. De metaalvondsten zijn, op het bronzen plaatje na, verroest. Het gaat om vierkante spijkers en een haak met oog. Het plaatje is geconserveerd en is mogelijk een reparatieplaatje voor vaatwerk.

16. Indien archeologische resten afwezig zijn: wat is hiervoor de verklaring?

Niet van toepassing.

17. Wat is de ruimtelijke spreiding van de archeologische resten, zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch?

De voorburcht is omgracht en deze gracht maakt deel uit van de gracht rondom de hoofdburcht. De gracht heeft waarschijnlijk een "8"-vorm gehad. De hoofdburcht is geëgaliseerd, maar de motte van de voorburcht is nog zichtbaar in het landschap en ligt ongeveer een halve meter hoger dan het omringende landschap. Vooral in de gracht zijn vondsten gedaan. Opvallend is dat het aantal relatief laag is. Mogelijk is dit te wijten aan de korte periode dat de burcht in gebruik is geweest. Ook in de leeflaag is slechts één scherf aangetroffen.

18. Kan een relatie, en zo ja, welke, worden gelegd met de vondsten/vindplaats in de nabijheid van het plangebied.

Een directe relatie tussen de afgegraven hoofdburcht ten westen van het onderzoeksgebied is aanwezig. In de omgeving liggen meerdere vondstlocaties uit de Late Middeleeuwen. Het gaat om boerderijterpen en oude woongronden met versterkingen.

19. Kan een landschappelijke verklaring worden gegeven voor de specifieke ligging van kasteel Asburgskamp? Denk hierbij aan bijvoorbeeld de locatie ten opzichte van (water) wegen.

Uit het vooronderzoek is geen verklaring gekomen voor de specifieke ligging van de burcht. De dichtstbijzijnde grote waterweg is de Maas, welke op ca. 2 kilometer afstand ligt. Het gebied ten zuiden van het onderzoeksterrein kent zeer weinig middeleeuwse vondsten terwijl het gebied ten noorden er veel kent. Mogelijk kon men vanaf deze locatie een groot deel van de omgeving en de Maas in de gaten houden en hierdoor verdedigen.

20. Op wat voor wijze vormen de resten van kasteel Asburgskamp een aanvulling op de historische bronnen?

Doordat zeer weinig bekend is uit historische bronnen, zijn de archeologische resten een belangrijke bron van informatie. De enige informatie uit historische bronnen is dat er een motte direct ten westen van het onderzoeksgebied heeft gelegen en de naam van de burcht. Dit is nu aangevuld met de aanwezigheid van een omgrachtte voorburcht en een datering in de 13^e – 14^e eeuw. Het is mogelijk dat deze burcht is opgericht door Jan I van Brabant. Uit het vondstmateriaal blijkt dat de motte slechts een korte periode is gebruikt, namelijk tussen 1280 – 1350.

21. Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats op basis van de criteria voor het waarderen van vindplaatsen uit KNA 4.0?

Ja, er is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. Op bijna ieder vlak scoort de waarde middenhoog of hoog. Zie hoofdstuk 5 voor de uitgebreide waardering.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardestelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. Het eerste niveau is ook van toepassing, omdat de vindplaats bovengronds zichtbaar is als een kleine verhoging in het landschap.

De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan de mate waarin het archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit. De vindplaats is ruimtelijk goed bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van hoge kwaliteit. Het deel met sporen is van voldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken. De gaafheid van de grondsporen is middelhoog. De motte is afgetopt, maar de ophogingslagen en de leeflaag zijn grotendeels aanwezig. Ook is een gracht rondom de hoofd- en voorburcht aangetroffen van meer dan 2 meter diep. Het aardewerk dat verzameld is tijdens het aanleggen van de sporenvlakken is weinig verweerd en gefragmenteerd. De conservering van de vondsten wordt hoog gewaardeerd. Hoewel nu niet uitgewerkt, is de verwachting dat ook botanische resten door de hoge grondwaterstand en luchtdichte afdekking met klei, goed bewaard zullen zijn gebleven. De conserveringsomstandigheden binnen het plangebied zijn kenmerkend voor de regio. De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 5 punten. Dit is een score die bovengemiddeld is en die haar het predicaat 'behoudenswaardig' oplevert (tabel 3).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemblewaarde, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De zeldzaamheid en de ensemblewaarde scoren beide 2 punten en de informatiewaarde scoort 3 punten. Omgrachte mottekastelen met voorburcht zijn geen algemeen verschijnsel en daardoor zeldzaam. Bovendien is over deze burcht bijna niets bekend en dat maakt de archeologische resten tot de enige informatiebron om meer over de burcht te weten te komen. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 7 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook hoog.

Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 4.0).

Waarden	Criteria	Scores			
		Hoog	Midden	Laag	Totale score
Beleving	Schoonheid			1	
	Herinneringswaarde		2		3
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2		
	Conservering	3			≥ 5 behoudenswaardig
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2		
	Informatiewaarde	3			≥ 7 behoudenswaardig
	Ensemblewaarde		2		
	Representativiteit	N.v.t.			

Het huidige onderzoek heeft geen consequenties voor de verwachtingskaart en de daaraan gekoppelde beleidsadvieskaart. Het terrein heeft een hoge archeologische waarde en dit onderzoek heeft de aanwezigheid van een omgrachte motte vastgesteld. Na het inventariserend onderzoek wordt de vindplaats nog steeds gezien als behoudenswaardig.

5.2 Selectieadvies

Gezien bovenstaande waardering is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. ADC ArcheoProjecten adviseert dan ook de vindplaats in het plangebied *in situ* te behouden. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is, adviseert ADC ArcheoProjecten behoud *ex situ* in de vorm van een opgraving.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & P.C. Beukenkamp, 1983: *Een fysisch-geografische excursie in de omgeving van Utrecht*. Berichten 15, 1-41.
- Berendsen, H.J.A & E. Stouthamer, 2001: *Paleogeographic development of the Rhine Meuse delta, The Netherlands*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. 3e druk. Assen (Fysische Geografie van Nederland 4).
- de Bakker, H. & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Tweede, gewijzigde druk. Wageningen.
- Bosch, J.H.A. 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, W.Z. Hoek, H.J.A. Berendsen & H.F.J. Kempen, 2009. *Zand in Banen: zanddieptekaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Hanemaaijer, M., 2017: *Programma van eisen. Archeologisch onderzoek Gemeente Maasdriel. Versie 3*. Bureau voor Archeologie.
- Hoevenberg, J., 2004: *GLD, Maasdriel - Kerkdriel, Laarstraat, Archeologisch bureauonderzoek*. SAB Eindhoven. BILAN 2004.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft (Normcommissie 351 06).
- Makaske, B., 1998. *Anastomosing rivers. Forms, processes and sediments*. Academisch proefschrift Universiteit Utrecht. Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Universiteit Utrecht.
- Roodenburg, F., 2017: *Waterberging, Kerkdriel, gemeente Maasdriel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de karterende fase*. Bureau voor archeologie rapport 520.
- Westerhoff, W.E., Wong, Th. E & E.F.J. De Mulder, 2003: *Opbouw van de ondergrond*. Deel 3. In: de Mulder, E.F.J., Geluk, M.C., Ritsema, I., Westerhoff, W.E., Wong, Th.E. (eds), *De ondergrond van Nederland*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO. Geologie van Nederland 7: 247-352.

Geraadpleegde websites

http://dbnl.nl/tekst/_naa002198001_01/_naa002198001_01_0002.php
http://www.dbnl.org/tekst/molh003nieu10_01/molh003nieu10_01_0630.php
http://www.mwnb.nl/_database/Kasteelbergen%20of%20mottes.pdf
<http://www.thuisinbrabant.nl/geschiedenis/vroege-middeleeuwen/hertogdom-brabant/hendrik-i>
Archis.cultureelerfgoed.nl

Lijst van afbeeldingen

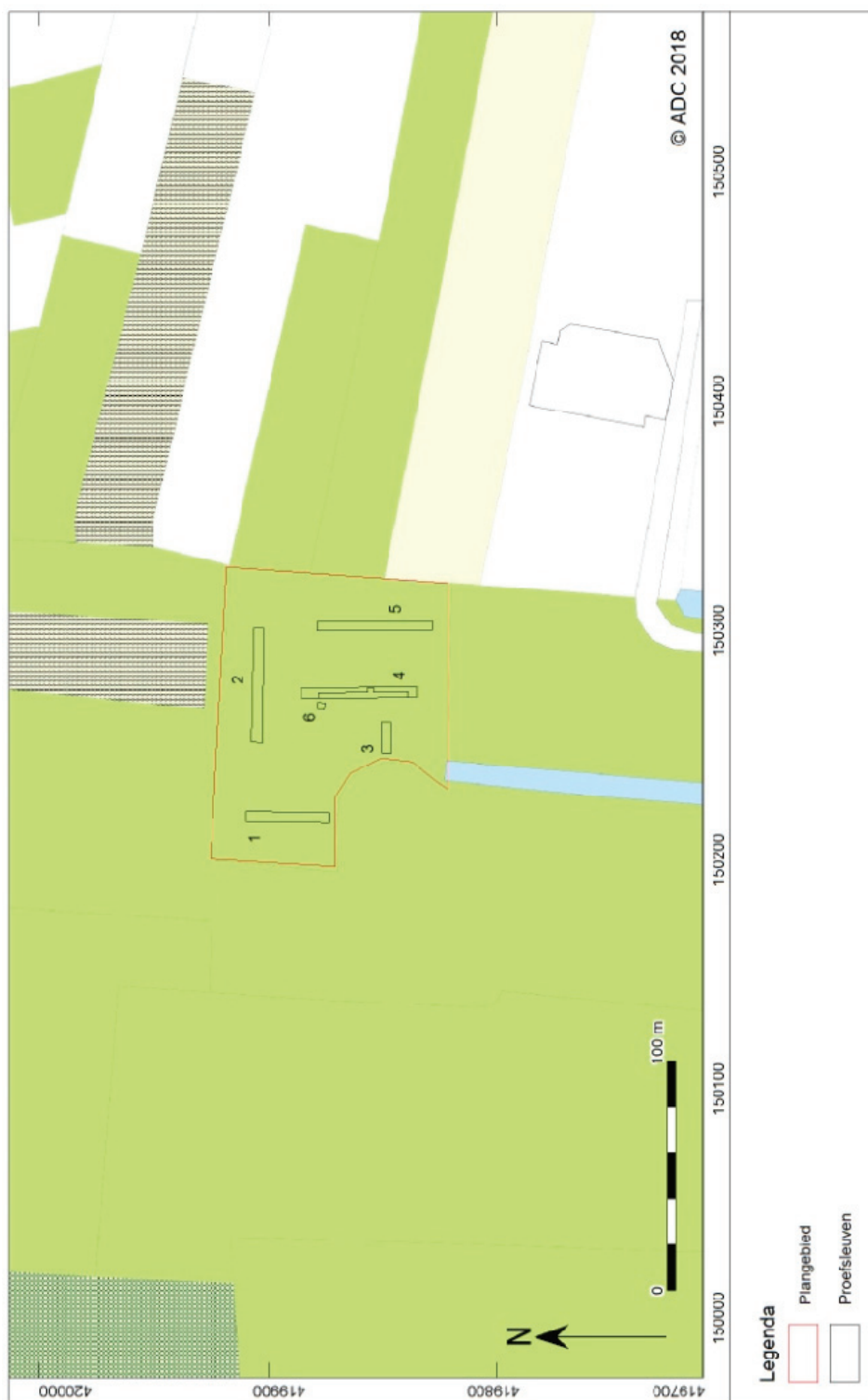
- Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.
- Afb. 2. Plangebied geprojecteerd op meandergordelkaart (Cohen et al., 2012)
- Afb. 3. Profielkolom in werkput 2, gezien richting het noorden, met daarin horizontaal gelaagde oever- of crevasseafzettingen onder een dikke bouwvoor.
- Afb. 4. Grachtopvulling in werkput 4, gezien richting het westen.
- Afb. 5. Aangetroffen en gereconstrueerde delen van grachten rondom motte en voorburcht.
- Afb. 6. Gracht in werkput 1, links van de witte lijn.
- Afb. 7. Gracht in werkput 3, links van de witte lijn.
- Afb. 8. Ophogingslagen motte links in het profiel van werkput 4, gezien richting het westen, met in het midden en rechts de gracht.
- Afb. 9. Ophogingslagen motte in profiel werkput 4, gezien richting het westen.
- Afb. 10. Baksteenresten in gracht werkput 5 .
- Afb. 11. Hertogdom Brabant rond 1250.

Lijst van tabellen

- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.
- Tabel 2: Vondsttotalen archeologisch onderzoek Kerkdriel – Duitse Weistraat
- Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 4.0).

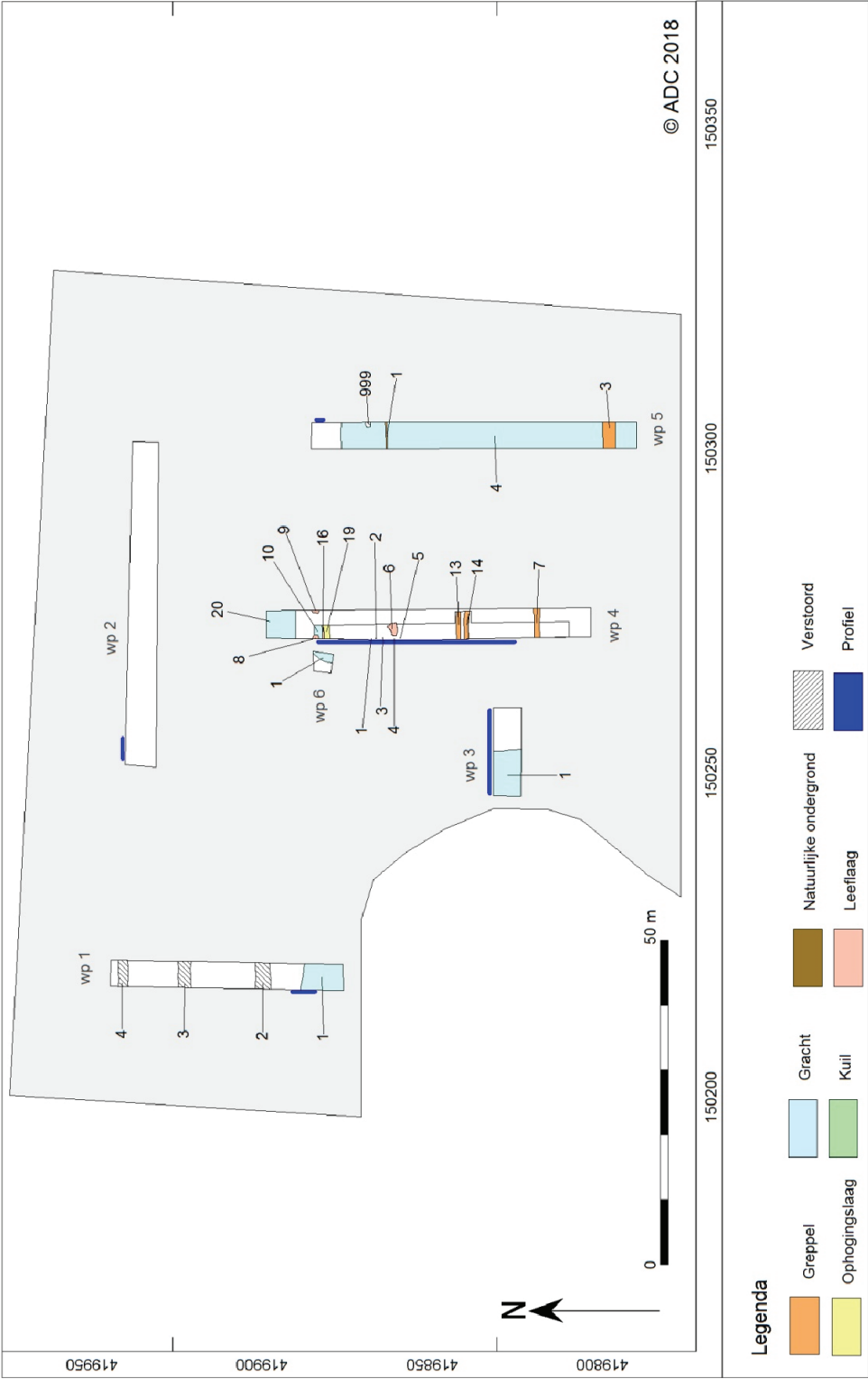

Bijlage 1. Puttenplan

Bijlage 2. Allesporenkaart

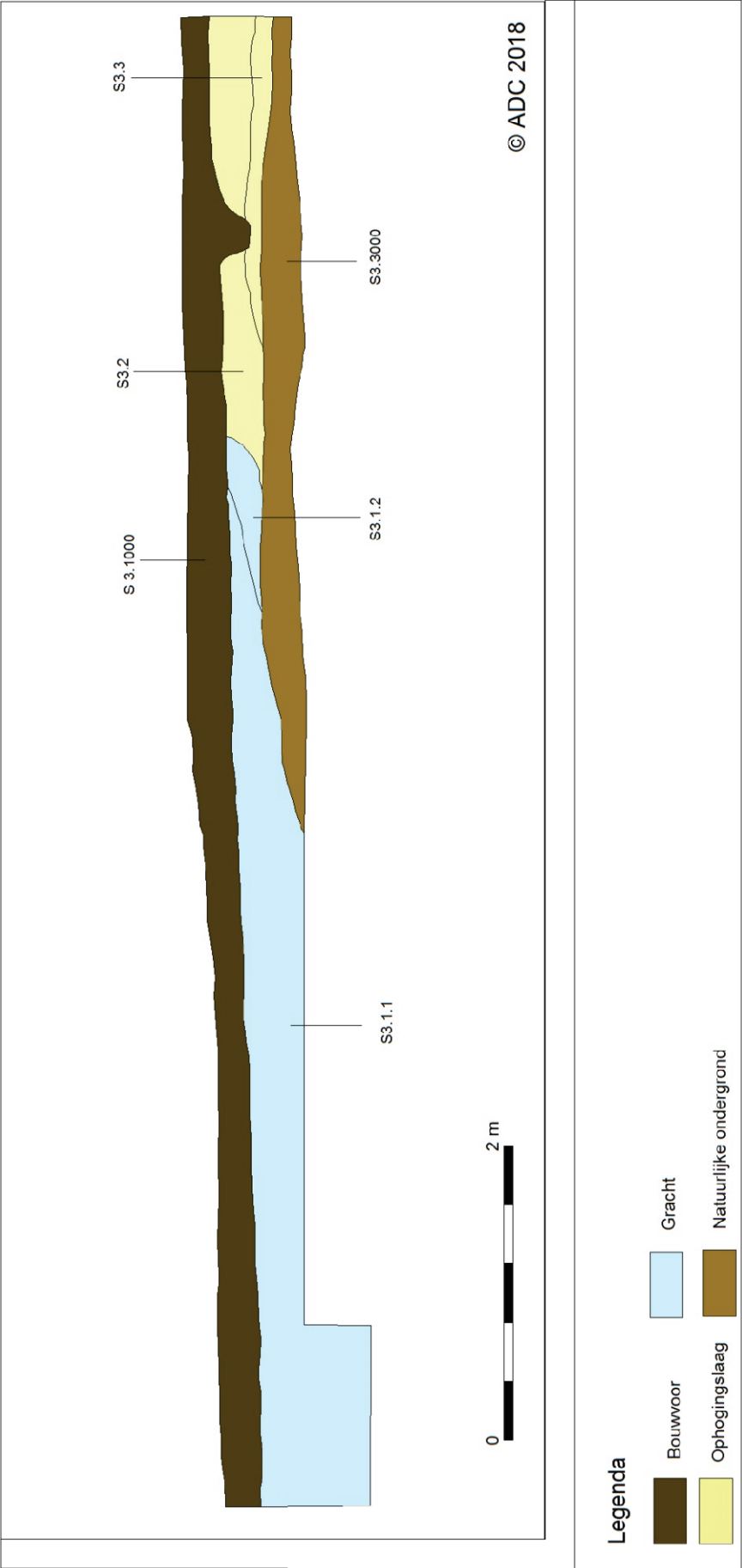

Bijlage 3. Sporenlijst

Opgraving ID	Put	Spoor	Aardspoor
MAAL-18	1	1	GA
MAAL-18	1	2	GR
MAAL-18	1	3	GR
MAAL-18	1	4	GR
MAAL-18	1	1000	LG
MAAL-18	1	2000	LG
MAAL-18	1	3000	LG
MAAL-18	1	4000	LG
MAAL-18	2	1000	LG
MAAL-18	2	2000	LG
MAAL-18	2	3000	LG
MAAL-18	3	1	GA
MAAL-18	3	2	LG
MAAL-18	3	3	LG
MAAL-18	3	3000	LG
MAAL-18	4	1	PK
MAAL-18	4	2	PK
MAAL-18	4	3	PK
MAAL-18	4	4	PK
MAAL-18	4	5	PK
MAAL-18	4	6	LG
MAAL-18	4	7	LG
MAAL-18	4	8	LG
MAAL-18	4	9	LG
MAAL-18	4	10	GA
MAAL-18	4	11	LG
MAAL-18	4	12	LG
MAAL-18	4	13	GR
MAAL-18	4	14	GR
MAAL-18	4	15	KL
MAAL-18	4	16	LG
MAAL-18	4	17	LG
MAAL-18	4	18	LG
MAAL-18	4	19	LG
MAAL-18	4	20	GA
MAAL-18	4	21	GA
MAAL-18	4	22	LG
MAAL-18	4	1000	LG
MAAL-18	4	3000	LG
MAAL-18	5	1	GR
MAAL-18	5	3	GR
MAAL-18	5	4	GA
MAAL-18	5	999	REC
MAAL-18	5	1000	LG
MAAL-18	5	2000	LG
MAAL-18	5	3000	LG
MAAL-18	6	1	GA
MAAL-18	6	3000	LG

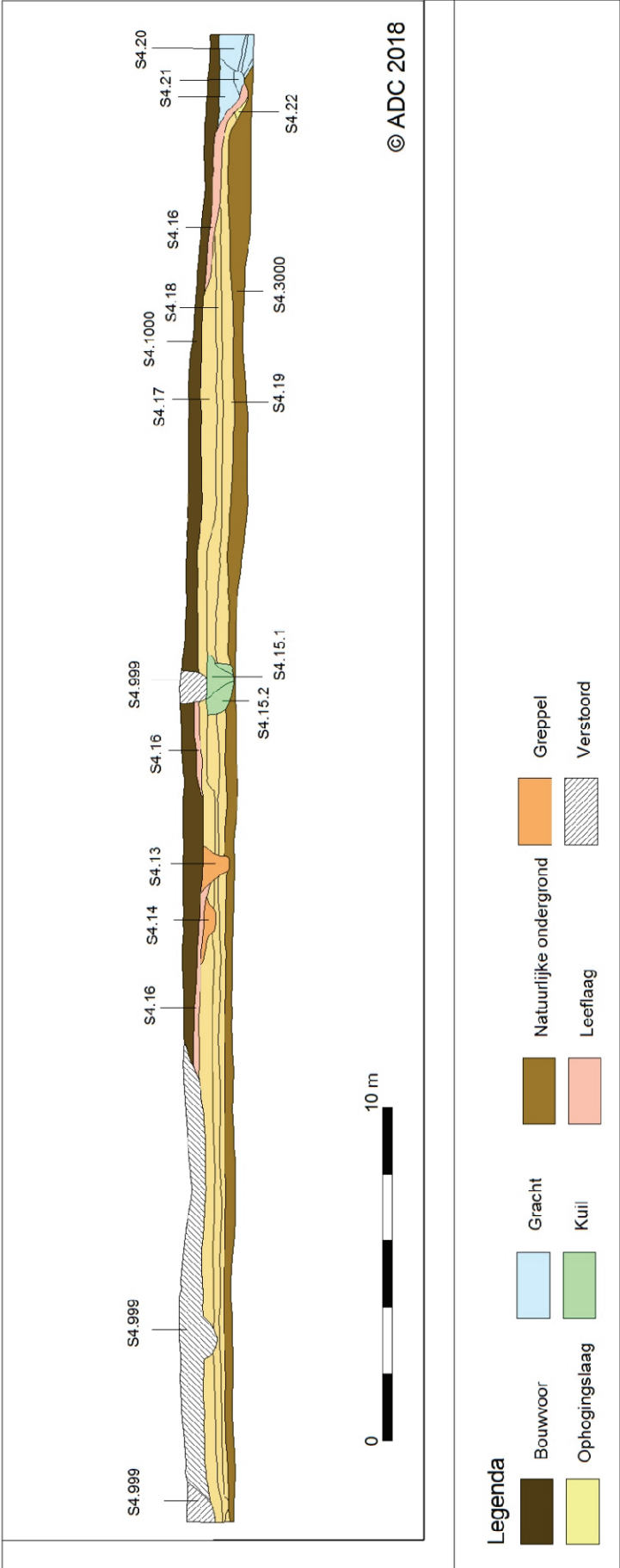

Bijlage 4. Profiel werkput 3

Bijlage 5. Profiel werkput 4

Bijlage 6. Vondstenlijst en afstootlijst

Vondstenlijst

Opgraving ID	Scancode	Vondstnummer	Inhoud	Aantal	Gewicht	Put	Vlak	Spoor	Vulling
MAAL-18	MAAL-18V1.001	1	AW	1	23,00	1	1	1	1
MAAL-18	MAAL-18V2.001	2	AW	1	3,00	1	2	1	1
MAAL-18	MAAL-18V20.001	20	AW	1	8,00	4	104	16	1
MAAL-18	MAAL-18V17.001	17	AW	2	61,00	6	1	1	1
MAAL-18	MAAL-18V6.001	6	AW	40	292,00	3	2	1	1
MAAL-18	MAAL-18V6.002	6	SXX	3	97,00	3	2	1	1
MAAL-18	MAAL-18V3.001	3	AW	24	297,00	3	1	1	1
MAAL-18	MAAL-18V8.001	8	BAKSTN	1	1771,00	3	2	4	1
MAAL-18	MAAL-18V22.001	22	BAKSTN	3	6400,00	5	1	4	1
MAAL-18	MAAL-18V23.001	23	SXX	6	10220,00	3	1	1	1
MAAL-18	MAAL-18V4.001	4	MCU	1	5,00	3	1	1	1

Afstootlijst

Opgraving ID	Vondstnummer	Put	Vlak	Verzamelwijze	Inhoud	Omschrijving
MAAL-18	4	3	1	AANV	MXX	Spijkers
MAAL-18	7	3	2	AANV	MXX	Spijkers
MAAL-18	21	6	1	AANV	HT	Hout
MAAL-18	24	6	1	AANV	MXX	IJzeren haak met oog

Bijlage 7. Determinatielijst

Scancode	Volgnummer	Inhoud	ABR Algemeen	Datering	Begindatum	Einddatum	Put	Viak	Spoor	Vulling	Aantal	Gewicht	Rand	Wand	Bodem	Overig	MAE	Baksel code	Baksel	VORMCOD_DS	Type	Funcatiegroep	Bodem	Oppervlakte behandeling	Additie	Compleet	Naam	Herkomst	Opmerking
MAAL-18V2.001	1	AW/KER	1150-1350	1150	1350		1	2	1	1	1	4	1				1	bg	blauwgrijs aardewerk, Elmpt- type					fragment			NR	grof gemagerd: Oosterbeek?	
MAAL-18V6.001	6	AW/KER	1300-1350	1150	1350		3	2	1	1	2	34	2				1	bg	blauwgrijs aardewerk, Elmpt- type					fragment			RIJN	grof gemagerd, licht op breuk	
MAAL-18V3.001	1	AW/KER	1280-1310	1250	1400		3	1	2000	1	20	233	2	15	2	1	1	g	grijsbakkend aardewerk	kan		Opslag- en schenkgerei	lobvoeten		fragment	kan	NE	kern licht-donker-licht, zand-magering, manchetrand	
MAAL-18V6.001	8	AW/KER	1300-1350	1250	1400		3	2	1	1	24	126	1	23			1	g	grijsbakkend aardewerk	kan		Opslag- en schenkgerei		fragment			NE	kern licht-donker-licht, zand-magering, manchetrand	
MAAL-18V6.001	4	AW/KER	1300-1350	1300	1400		3	2	1	1	1	4	1				1	ha	hafneraardewerk					fragment			LA	geribbeld fragment, ongeglazuurd	
MAAL-18V20.001	1	AW/KER	1200-1350	1200	1350		4	104	16	1	1	8	1				1	kp	kogelpot- aardewerk	kog	1	Kookgerei		fragment	kogelpot		NE	zeer fijne zand- magering	
MAAL-18V1.001	1	AW/KER	1200-1350	1200	1350		1	1	1	1	1	23	1				1	kp	kogelpot- aardewerk					fragment			NE	chamotte en zand- magering, binnenz geoxideerd, vroeg roodbakkend?	
MAAL-18V6.001	5	AW/KER	1300-1350	1250	1350		3	2	1	1	2	14	2				1	kp	kogelpot- aardewerk					fragment			NE	chamotte en zandmagering	
MAAL-18V17.001	1	AW/KER	1280-1350	1280	1350		6	1	1	1	1	36	1				1	s1	steengoed zonder oppervlakte- behandeling			Opslag- en schenkgerei	engobe	fragment			RIJN	donkerpaarse engobe	
MAAL-18V6.001	3	AW/KER	1300-1350	1300	1400		3	2	1	1	2	7	1	1			1	s1	steengoed zonder oppervlakte- behandeling			Opslag- en schenkgerei		fragment			SB		
MAAL-18V17.001	2	AW/KER	1280-1350	1300	1450		6	1	1	1	1	25			1		1	s2	steengoed met oppervlakte- behandeling			standing, geknepen	zoutglazuur	fragment			RIJN		
MAAL-18V3.001	3	AW/KER	1280-1310	1280	1310		3	1	2000	1	2	16	2				1	s4	bijna-steengoed			Opslag- en schenkgerei		fragment			SB		

Scancode	Volgnummer	Inhoud	ABR Algemeen	Datering	Begindatum	Einddatum	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Aantal	Gewicht	Rand	Wand	Bodem	Overig	MAE	Baksel code	Baksel	VORMCOD_DS	Type	Funcctie-groep	Bodem	Oppervlakte behandeling	Additie	Compleet	Naam	Herkomst	Opmerking
MAAL- 18V6.001	1	AW/KER		1300-1350	1280	1310	3	2	1	1	1	17	1				1	s4	bijna-steengoed	kan		Opslag- en schenkgerei				fragment	kan	SB	ribbel op buik
MAAL- 18V3.001	2	AW/KER		1280-1310	1200	1300	3	1	2000	1	2	45			2		1	s5	protosteengoed			Opslag- en schenkgerei	standing, geknepen	engobe		fragment		RIJN	
MAAL- 18V6.001	2	AW/KER		1300-1350	1200	1300	3	2	1	1	4	70	1	2	1		3	s5	protosteengoed			Opslag- en schenkgerei	standing, geknepen	engobe		fragment		RIJN	licht- en donkerbruine engobes
MAAL- 18V6.001	7	AW/KER		1300-1350	1200	1300	3	2	1	1	4	20		4			1	s5	protosteengoed						fragment		RIJN	donkergrijs, dunwandig, zwarte puntjes in magering	

Bijlage 8. Metaal vondstnummer 24

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1). Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

¹⁴C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ Niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang).

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend VeldOnderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponneerd, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Vnr Vondstnummer

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.6

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerkconcentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkuil
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschoolconcentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent

RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	revolvertas
VRK	vierkant
RHK	rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie

<u>Code</u>	<u>NEN</u>	<u>Referentie</u>
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	gedraaid aardewerk
AWH	handgevormd Aardewerk
BAKSTN	baksteen
DAKPAN	dakpan
AXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	crematieresten
BOUWMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtschool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten e.d.)
ODL	leer
MXX	metaal (geen slak)
MCU	koper/brons
MFE	ijzer
MPB	lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PIJP	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor ¹⁴ C-datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MDIA	diatomeeënmonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen

